



Vysoce citlivé děti v mateřské škole

Když dítě začne chodit do školky a tím vstoupí do světa mimo ochrannou náruč rodiny, je to vždycky velký mezník. U vysoce citlivých dětí tento mezník podle zkušeností dotázaných rodičů často doprovázejí problémy.

Většina vysoce citlivých dětí zpočátku trpí strachem z odloučení více než jiné děti. Běžné jsou i potíže v sociální oblasti. Dítěti se často dlouho nedaří začlenit ve školce do stávající skupinky. Jedna matka vzpomíná: „Moje dcera zpočátku do školky chodit nechtěla a panicky křičela, když jsem se chystala odejít. Ve třech letech pro ni pak školka skončila.“ I Bianca vypráví: „Opravdu ráda jsem dávala dítě k matce nebo do školky, ale syn se na mě vždycky přilepil, brečel a měl mi to za zlé. Ve školce si pak učitelky stěžovaly, že se stranil ostatních dětí.“ Ani v alternativních zařízeních to nemusí být nutně lepší, jak si stěžuje Jana: „Syn chodí do waldorfské školky nerad. Říká, že se tam cítí osamělý a chybím mu.“

Hannin syn má hlavně potíže v sociální oblasti: „Pro mého syna nejsou ve školce důležité ostatní děti, spíš mu vyhovuje pocit, že učitelka je tam pro něj. Ani na hřišti si nechce hrát

s ostatními dětmi, nevezme si hračky jiných dětí a nechce, aby jiné děti sahaly na jeho hračky. K dětem, se kterými se vidá častěji, si pomalu nachází cestu, ale je to prostě na delší dobu. Jiné se skamarádí za pět minut, u něj to trvá pár měsíců.“

I Doris vypráví: „Kamarádi mého syna zatím nezajímají. Ve školce se ho sice vždycky ptají, jestli by nechtěl jít k někomu domů nebo jestli by nemohl někdo k němu, ale přinejmenším první možnost skoro vždycky odmítne. Když už, tak musejí děti přijít k němu. Špatně si poradí s hlučnými a impulzivními dětmi. Ročních a dvouletých se dokonce bojí, jak sám říká. Nedokáže hájit svoje zájmy ani se před cizími dětmi nebrání, když dojde na hašteření.“

U jiných dětí se nejistota a plachost dostavuje jen tehdy, když je dítě samotné. Kupříkladu u Lillina syna: „To, jak se bude syn chovat při konfliktu s ostatními dětmi, záleží na prostředí.

V mé přítomnosti často přímo a velmi nahlas řekne, co mu není po chuti. Také se stává, že pak dítě praští nebo do něj strčí. Myslím, že má silnou potřebu prosazovat svá práva.“

A existují samozřejmě také vysoce citlivé děti, které mají sklon k druhému extrému. Nestáhnou se do ústraní, nýbrž zaútočí, jak říká Gertrud: „Můj syn býval velký rváč, musel se nejdřív naučit, kde jsou jeho hranice i hranice ostatních. Jazykově i co se týče vědomostí pro něj školka nikdy nestačila, takže mu režim ve školce nevyhovoval.“

Karinin syn měl potíže, protože nepoznal správnou míru odstupu a blízkosti: „Když náš syn začal ve dvou letech chodit do školky, měl období, kdy jiné děti objímal a nechtěl je pustit. To se ostatním dětem samozřejmě nelíbilo. S nikým se neskamarádil, všichni si mysleli, že je moc dotěrný. Větší děti si s tím už dokázaly poradit lépe, takže zpočátku mířil „do vyšších pater“.“

Přemíra vjemů

To je další problém, se kterým se vysoce citlivé děti setkávají. Jelikož skupiny jsou mnohdy velké, musí si dítě zvyknout na spoustu jiných dětí a celý den (nebo celé dopoledne) se vypořádávat s hlukem a hektičností. Navíc se očekává,

že se dítě přizpůsobí tempu ostatních. Vysoce citlivé dítě tím může být brzy vyčerpané. Greta vzpomíná: „Dcera si vůbec nemohla zvyknout na tlak a naléhání ve školce. Když něco nemohla správně zařadit, potřebovala víc času. Často tam na ni byl velký hluk a neklid, potřebovala učitelku víc než ostatní.“

Ulla vypráví: „Ve školce mi říkali, že naše starší dcera silně reaguje na pohyby skupiny. Dodnes má do určité míry strach vejít někde, kde je větší skupina lidí, a nemá ráda davy, kde musí zpracovávat mnoho věcí. U naší mladší dcery je to jiné: miluje skupiny dětí, ale rychle se roz dovádí a přestane se ovládat. Nakonec jsme našli odpovídající slovo pro jev, který nám pomáhal se s tím vyrovnat: přemíra věcí. Pozorujeme to u obou dětí, jen to každé řeší jinak.“

Vysoce citlivým dětem jistě prospěje začlenění do skupiny dětí, pokud v ní panuje určité pochopení pro zvláštní charakter daného dítěte. Navzdory očekávání mnohých rodičů se vysoce citlivé děti nemusejí nutně cítit lépe ve školkách s alternativním přístupem než v těch konvenčních. Při našich rozhovorech rodiče zmiňovali jak pozitivní, tak i negativní zkušenosti s oběma typy předškolních zařízení. Zdá se, že více než na typu školky záleží na lidech, kteří ji naplňují životem! Proto se vyplatí s těmito lidmi hovořit – a to kdykoli a stále znovu.

Dobrý kamarád místo dětských skupinek

Místo kritiky by se rodiče i pedagogové měli se sociální zdrženlivostí dítěte v zásadě smířit. Aby se dítě mohlo cítit dobře, musí se podstatou veškerého jednání stát přijetí jeho bytosti! Vysoce citlivé děti prostě za určitých okolností potřebují více času, během něhož zjistí, jak to ve školce chodí. Nenuťte dítě k integraci do skupiny, když na to ještě není zralé. Místo toho podporujte jeho kontakty s jednotlivými dětmi. Neboť jak píše Susan Marlettová-Hartová: „Stejně jako vysoce citliví dospělí, ani vysoce citlivé děti nejsou ve skupinách žádní hrdinové. Více rozkvétají v individuálních kontaktech. Proto spíše mívají nejlepší kamarádku či nejlepšího kamaráda, s nímž tráví hodně času.“

Takový nejlepší kamarád může naopak pomoci při zvládání obtížných začátků. Jana



vypráví: „Zpočátku si syn ve školce skoro vůbec nehrál a téměř výhradně sledoval dění. Měl ale kamarádku, která je podobně založená – a pak stáli ruku v ruce nebo seděli na židličkách vedle sebe a jen pozorovali ostatní, co dělají.“

I Nora hovoří povzbudivě: „Ve třech letech začala dcera chodit do školky, kde v prvních měsících odmítala kontakt s učitelkami i dětmi a jen z tichého koutku trpělivě sledovala dění. Po půl roce začala být trochu přístupnější a od té doby se tu a tam účastnila her. Až do nástupu do školy prošla velice pozitivním vývojem, získala řádku kamarádů a ve skupině byla oblíbená. Bylo pro nás důležité zvát ostatní děti často na návštěvu a seznamovat se s jejich rodiči.“

Tím se Nora dotkla důležitého bodu. První váhavé kontakty bychom měli podporovat tím, že je budeme prohlubovat v bezpečném prostředí. Odpolední návštěvy tak nabízejí možnost poklidného seznamování a upevňování přátelství. Susan Marlettová-Hartová k tomu říká: „Jestliže má vaše dítě strach z cizích lidí, od malička mu co nejvíc pomáhej při kontaktu s ostatními. Do určité míry tím lze zabránit tomu, aby se později v životě stalo typickým samotářem. Dítě koneckonců víc trpí tím, když bude vyloučené, než tím, že bude muset překonávat překážky při budování kontaktů, ať je tento proces jakkoli obtížný a napínavý.“

Pokuste se však na téma přátelství příliš neupínat, radí odborník na vysoce citlivé lidi Rolf Sellin: „Samozřejmě že bychom měli přátelství

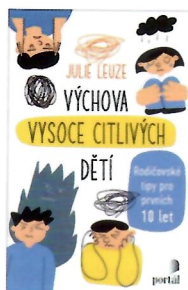
podporovat. Nevymalávejte však v dítěti pocit, že je to nějaké drama, když se bude určitou dobu ostatních dětí stranit. Místo toho mu ukažte, že jej berete přesně takové, jaké je! Když odmítání přijmete, paradoxně vytvoříte dobré předpoklady pro to, aby vaše dítě nakonec přece jen zapadlo.“

Mějte úctu k zájmům a zálibám

Dítě nelze vidět jen z pohledu jeho sociálních neobratností, i když na začátku návštěvy mateřské školy mohou být velmi výrazné. Zaměřte se spíše na jeho schopnosti, jako to udělala Waltraud: „Můj syn se ve věku tří a půl roku naučil skoro sám jezdit na kole, ani jsme nepotřebovali pomocná kolečka. A ve školce se pak v tělocvičně sám naučil skákat salta, což ředitelku školky hrozně udivilo.“ A Tanja vypráví: „Můj syn ve skupině zářil svými vědomostmi, které si do té doby již hluboce osvojil a pilně je rozšiřoval. V té době pro něj bylo učení na prvním místě – nic mu nepřipadalo napínavější než neustálé získávání nových znalostí.“

Dítě ovšem potřebuje povzbudit, aby za daných okolností vůbec ukázalo, co umí. Doris zmiňuje toto: „Při společenských hrách ve školce se syn tvářil nepřítomně, jako by ani neslyšel. O tři dny později pak najednou připomene nějaké pravidlo, takže opravdu pečlivě poslouchal.“ ■

Ilustrace Markéta Knorová
a Alžběta Moravcová



Ukázka z knihy
Výchova vysoce
citlivých dětí

